

DET NYE UNDERVISNINGSRUM

Digital dannelse i gymnasieskolen: Et netop afsluttet DEFF-projekt forener biblioteker, teori og praksis i undervisningslokalet. Det medfører en række nye efteruddannelsestiltag for gymnasielærere. Det handler om it-didaktik.

AF MICHAEL PAULSEN, PAULSEN@LEARNING.AAU.DK, AALBORG UNIVERSITET

Mange unge er i dag på nettet døgnet rundt. Smartphones vibrerer dag og nat. Når eleverne deltager i undervisningen, har de en computer foran sig. Alt imens skolearbejdet trænger sig på, følger de med på Facebook, lægger billeder op på Instagram, spiller onlinespil og deler videoer, nyheder og kommentarer.

Det lukkede undervisningsrum er afløst af en strøm af kommunikation ind og ud af klassen. I dette *hyperdistraherende* digitale miljø skal eleverne lære, hvilket slet ikke er let. Ja, meget taler endda for, at det nye undervisningsrum er det sværeste at lære i nogensinde.

Samtidig giver de nye medier mulighed for at forbedre undervisningssituationen. Lærere og elever kan på nye raffinerede måder kommunikere sammen gennem de sociale medier. Nettet byder sig til som en oase med faglig information, *hvis* man kan skelne skidt fra kanel.

Samfundets nye jokere

De nye sociale medier som Facebook fungerer som *sociale jokere*, der kan drage elevernes opmærksomhed væk fra undervisningen. Men medierne kan også bruges til at trække opmærksomheden tilbage igen.

For at eleverne kan lære at begå sig i det nye mediemiljø, må de lære at spille med de nye jokere. Det gør de ikke, hvis skolen forholder sig *ligegyldigt* eller hvis man *forbyder* de nye kort. Derimod – og det er tesen i projektet – skal lærerne tilegne sig evnen til at hjælpe eleverne med at blive gode til at *deltage, reflektere, bearbejde information* og *udtrykke* sig fagligt i det nye mediemiljø.

Det er kernen i digital dannelse. Eleverne skal lære, at de nye medier kan bruges til forskellige ting, og de skal lære at bruge dem bevidst og med omtanke.

Eksp eksperimenterende forud-uddannelse

Der er ingen der ved, hvad det er for evner lærere skal besidde for at gøre eleverne digitalt dannede. Man har endnu ikke gennemtænkt, hvad digital dannelse og informationskompetence i det nye mediemiljø er. Alligevel er der behov for efteruddannelse. Man kan ikke lade de unge i stikken og vente på afklaring ude i fremtiden.

Projektet blev sat i søen for at skabe, hvad man kan kalde for *forud-uddannelse* af gymnasielærerne. Efter at have sagt ja til at være tovholder for projektet, spurgte jeg på sociale medier, hvem der kunne tænke sig at være med. Resultatet blev en

gruppe gymnasielærere og biblioteksfolk, der satte sig sammen for at udvikle et kursusforløb, der skulle styrke læreres evne til at fremme digital dannelse.

Kurset blev bygget op, så deltagerne skulle eksperimentere med medier, dem selv, deres undervisning, deres elever og hinanden. Alt sammen i det nye digitale mediemiljø. Ud fra eksperimenterne skulle de deltagende lærere opbygge en it-didaktik fra bunden, dvs. en refleksion og handlingsevne i forhold til at generere undervisning, der fremmer digital dannelse.

Kurset bestod af to dage, hvor man var sammen, dernæst en eksperimentperiode ude på de lokale skoler og dernæst igen to dage sammen. På de første kursusdage fik deltagerne begreber, redskaber og tanker at udarbejde it-didaktisk refleksion ud fra. Dette mandede ud i didaktiske design, som deltagerne drog hjem for afprøve på deres elever.

Erfaringerne blev delt over nettet og viderebearbejdet på den 3. kursusdag. Dernæst drejede den didaktiske udvikling sig mere perspektivrigt ud mod fremtiden. Hvor de første dage fokuserede på at genskabe et godt undervisningsrum i det nye digitale læringsmiljø, så rettede slutningen af kurset sig mod, hvilke nye perspektiver for undervisning og læring, der åbner sig med de digitale medier.

Fremtidens digitale dannelse

At give en solid ramme, inden for hvilken gymnasielærere kan hjælpe hinanden med at få ro til at opbygge en it-didaktik fra grunden, viste sig at være en god fremgangsmåde. Dels var deltagerne begejstrede, dels kunne man registrere didaktiske fremskridt, dag for dag.

Men især var det en god model i forhold til at anskueliggøre, at pædagogik aldrig har endelige og endimensionelle svar. Udgangspunktet var på intet tidspunkt en fiks og færdig definition af digital dannelse, faste roller eller en teknisk løsning på de didaktiske grundspørgsmål. I fællesskab udviklede vi en foreløbig model for, hvad der kan forstås ved digital dannelse og byggede kurset op som en eksploration heraf. Modellen bestod af fire dannelsesdimensioner:

I. Informationsbearbejdning

At kunne finde, bearbejde og vurdere information fra nettet på kvalificeret vis og skabe viden herudfra.

II. Refleksivitet

At kunne udvælge og anvende digitale medier og arbejdsformer med omtanke og reflektere personligt og alment over mediebrug.

III. Udtryksevne

At kunne udtrykke sig og formidle fagligt og selvstændigt ved hjælp af digitale medier og opnå relevant feedback.

IV. Deltagelse

At kunne deltage og samarbejde lærende, med interesse, sund dømmekraft og fagligt bidragende gennem de digitale medier i undervisning og samfund.

Modellen peger på elementer, der nødvendigvis må være en del af digital dannelse. Til hver dimension knytter sig en progression og vidde. Det er fx ikke tilstrækkeligt, at eleverne bliver gode til at deltage i klasserumsdialog. De skal også blive gode til at deltage i andre arbejdsformer, og de skal blive gode til at deltage i samfundet. De skal hjælpes til at blive en del af læringsfællesskabet i klassen og de skal hjælpes med at opbygge et godt læringsnetværk, som de kan trække på. En sådan dannelse bryder dels med undervisningen som et lukket ekkorum, hvor elever blot skal gentage læreren og lærebogen, dels med den sociale arv, hvor mange elever står uden supportmuligheder.

Tilsvarende med de andre aspekter. Fx handler informationsbearbejdning ikke blot om, at man kan finde rundt i en i-bog og bearbejde information herfra, men også i, at man skal kunne bearbejde information kritisk fra nettet, i forskellige formater, i relation til forskellige arbejdsformer.

Den nye informationskompetence

Hvert dannelsesaspekt bør ses i sammenhæng med de øvrige. Man kan fx ikke være informationskompetent, hvis ikke man udvikler sin refleksivitet, sin evne til at deltage i samfundet og hertil lærer at udtrykke sig godt. Hvis den

digitalt dannede elev skal søge efter informationer, kræver det, at hun både er god til at deltage, udtrykke sig og reflektere over sin mediebrug. Til nogle søgeformål vil en Google-søgning være nok. Til andre formål vil eleven skulle spørge i diverse fora på nettet. Til endnu andre formål vil Twitter være det bedste. I alle tilfælde vil informationer skulle selekteres, vurderes, sættes sammen, deles og udtrykkes, og det vil – det er det nye – i de fleste tilfælde ske ude i den åbne offentlighed, gennem de sociale medier.

En god informationskompetence kræver således, ligesom elevers læring og velbefindende i øvrigt, at eleverne bliver digitalt dannede, dvs. lærer at arbejde med omtanke i det nye mediemiljø. En sådan digital dannelse stiller store krav til gymnasieskolen og kræver desuden, at bibliotekerne – hvis de vil indgå – tilegner sig viden om processen og om it-didaktik – så de kan indgå i flere (hvis ikke alle) af de fire elementer. Sker det kan bibliotekerne spille en central rolle i gymnasieskolen fremover. ●

"Digital Dannelse og efteruddannelse af gymnasielærere" har udviklet et koncept for, hvordan lærerne eksperimentelt kan forud-uddannes til at hjælpe gymnasieelever til at blive digitalt dannede. Projektet er søsat og støttet af DEFF, Syddansk Universitetsbibliotek og Syddansk Universitet og har været afviklet fra 2012-2013. I spidsen for projektet stod Michael Paulsen, lektor i læringsfilosofi Aalborg Universitet. Medudviklerne var gymnasielærere fra en række gymnasier samt bibliotekarer. Syddansk Universitet og GL-E er ved at udbyde kurser til gymnasielærere og arbejder på at implementere erfaringerne i pædagogikumuddannelsen.

Læs mere: www.itdidaktik.dk og www.smee.dk